

LA SETMANA CULTURAL DE L'ESCOLA: UNA MANERA DE TREBALLARELS EIXOS TRANSVERSALS

Mª Lourdes Ambrós i Biel Pubill. Mestres del CEIP Sant Miquel d'Ascó

Introducció

Durant el curs 95/96 al CEIP Sant Miquel, d'Ascó, es va celebrar la quarta *Setmana Cultural* consecutiva que, tot coincidint amb el *Centenari de l'aparició del Còmic*, vam decidir dedicar-la a l'eix transversal: *La tecnologia de la informació*.

Recordem que la temàtica dels eixos transversals es concreta en:

«La tecnologia de la informació té com a objecte el tractament de la informació, que pot consistir en textos, nombres, imatges, so i altres senyals, i inclou principalment la creació, recollida, emmagatzematge, organització, processament, presentació i comunicació d'informació emprant diversos mitjans.

(...) La tecnologia de la informació incideix en el currículum a través de la seva contribució en l'aplicació de mètodes didàctics, facilitant-ne la simulació, l'exercitació i recerca. També cal destacar la seva relació amb procediments presents al llarg de l'etapa i en diverses àrees com ara creació, composició, comunicació, (...)

«Les eines de tecnologia de la informació permeten que els alumnes dissenyin i componguin amb un mitjà electrònic. Si se'n promou l'experimentació, donen als alumnes l'oportunitat d'explorar les seves idees tant expressives com creatives.

(...) Aquestes eines proporcionen l'oportunitat de dur a terme experiències didàctiques que permeten (...) treballar de forma pràctica i concreta amb processos complexos i conceptes abstractes.

(...) La utilització dels sistemes de comunicació telemàtica possibilita l'obertura de l'escola cap al món exterior». (Currículum d'Educació Primària. Eixos Transversals, 1992).

Conscients que el futur passa per conèixer en què consisteixen i quines són les possibilitats que ofereixen i com funciona tot l'immens ventall de les noves tecnologies, vam abocar els esforços per organitzar una setmana que inclogués continguts diversos relacionats amb els mitjans de comunicació.

Les propostes de tallers van ser molt variades

–confecció de diaris, tires de còmics, xerrades, manualitats, tallers de vídeo, ràdio i premsa...– i fins podem destacar un taller de Multimèdia, resultat del qual fou la confecció d'un CD ROM.

Entorn de l'experiència

ÀMBIT

L'escola *Sant Miquel* es troba al poble d'Ascó, petita població de prop de 1 800 habitants situada al nord de la comarca de la Ribera d'Ebre.

La població, durant el curs 95/96, sols comptava amb un centre educatiu de preescolar, primària i setè i vuitè d'EGB, així com d'una Llar d'Infants Municipal. L'escola acollia, així, entorn als 250 alumnes, dels quals vint provenien del veí poble de Vinebre, a un parell de quilòmetres d'Ascó.

RECURSOS HUMANS I MATERIALS

Aquest és un tipus d'activitat amb el qual s'ha de sentir identificat tot el claustre de l'escola i també ha de rebre el màxim suport i il·lusió de la resta de la comunitat educativa –pares i alumnes–. A més, depenent de l'àmbit on es trobi l'escola, s'hauran de tenir present les entitats i/o associacions que l'envolten com a possibles col·laboradors en les diferents fases de la programació.

L'escola està molt ben equipada, tant en material com en infraestructura. Disposa d'una àmplia sala d'actes, taller, laboratori, biblioteca, aula d'informàtica, aula d'àudiovisual i gimnàs. Aquesta disponibilitat d'espais i els recursos permeten enfocar amb optimisme qualsevol repte que el claustre es proposi. A més, cal afegir que al poble funciona una televisió local, equipada abastament a més d'una revista local d'informació i opinió. Per tant, disposàvem de tots els mitjans i recursos necessaris per a treballar el nostre eix transversal.

Exemple de setmana cultural a partir d'un eix transversal: La tecnologia de la informació

OBJECTIUS

En aquesta ocasió l'objectiu principal era que els alumnes adquirissin una sèrie de coneixements al voltant

Experiències didàctiques

de les noves tecnologies de la informació i dels mitjans de comunicació, al temps que desenvolupaven les seves aptituds artístiques en l'àmbit de la il·lustració, el disseny, la fotografia... D'altra banda, es treballaven d'una forma ben directa aspectes com són el llenguatge (capacitat d'expressió escrita i de síntesi), així com la recerca i el tractament de la informació.

A grans trets i de forma general per a tots els nivells-tallers es pretenia:

- Apropar els alumnes al món dels mitjans de comunicació i de les noves tecnologies.
- Utilitzar diferents mitjans audiovisuals per a la producció d'activitats d'expressió comunicativa.
- Interessar-se per l'ús adequat dels mitjans de comunicació.
- Aprendre a ser crític davant la publicitat.
- Manifestar sentit crític davant les produccions audiovisuals.

Utilitzar diverses fonts d'informació per obtenir allò que ens interessa, expressant els resultats mitjançant diversos llenguatges.

- Recollir informació a partir del treball de camp (enregistraments, qüestionaris...).
- Manejar aparells senzills: càmera fotogràfica, aparell enregistrator, càmera de vídeo...
- Dintre de la informàtica treballar un processador de textos (l'AMI-PRO) i les possibilitats que ofereixen els programes de dibuix i disseny.
- Conèixer el que és multimèdia i les fases que intervenen en la generació d'una aplicació d'aquestes característiques.
- Conèixer les possibilitats d'un programa de disseny gràfic.
- Crear i manipular dibuixos a través de l'ordinador.
- Escanejar i retocar fotografies amb l'ordinador.
- Intuir les enormes possibilitats de presentació i manipulació de la informació.
- Utilitzar les imatges com a font d'informació o com a complement per a qualsevol informació.
- Observar i descriure imatges amb deteniment.
- Mostrar interès i curiositat vers l'ampli món de les noves tecnologies i mitjans d'expressió.

CONTINGUTS DE PROCEDIMENTS

Llengua

- Comprensió d'ordres i explicacions amb suport visual.
- Descripció i classificació d'imatges.
- Comprensió oral de seqüències d'imatges.
- Utilització de diferents mitjans audiovisuals per a

la producció d'activitats d'expressió.

- Comparació de la informació escrita, visual i auditiva.
- Reconeixement del missatge global d'un missatge audiovisual.
- Introducció a l'elaboració d'un guió audiovisual.
- Producció de descripcions i exposicions de temes a partir de suport audiovisual.
- Ús de recursos per a la comprensió i expressió de documents audiovisuals de consulta i informació.
- Creació de diferents codis comunicatius.
- Combinació de diversos recursos comunicatius per a la producció o l'obtenció d'informació: fotografia, vídeo, text, so.

Educació Artística, Visual i Plàstica

- Ús de les noves tecnologies com a mitjà de comunicació i expressió.
- Ús dels elements del llenguatge visual-plàstic d'acord amb l'ús de la informació.

Caràtula de presentació del CD ROM fet pels alumnes de l'Escola Sant Miquel, d'Ascó.

- Interpretació, mitjançant el llenguatge visual, de les informacions rebudes a partir d'altres llenguatges.
- Experimentació i ús de diferents tècniques plàstiques com a mitjà d'expressió.
- La cultura de la imatge. Sectors comunicatius.
- El missatge i el seu significat: els signes, els

Experiències didàctiques

símbols, els codis visuals.

Coneixement del Medi Social

- Identificació de fonts d'informació audiovisuals bàsiques.
- Ús de la narració amb imatges i descripció d'imatges per expressar informacions.
- Identificació dels principals tipus de fonts d'informació directes i indirectes.
- Utilització de fonts senzilles d'informació directa i indirecta: observació i consulta de documents, fotografies...
- Reconeixement i utilització de símbols.
- Expressió de les conclusions d'una investigació mitjançant muntatges audiovisuals.
- Utilització de tècniques de registre senzilles per obtenir informació.

Coneixement del Medi Natural

- Identificació de fonts d'informació bàsiques.
- Reproducció verbal i icònica (foto, vídeo, mitjans audiovisuals).

CONTINGUTS DE FETS I CONCEPTES

Llengua

- Elements no lingüístics: missatges sonors, gestuals i visuals.
- Llenguatge de la imatge: mitjans audiovisuals.
- Tractament digital de les imatges El missatge visual i el seu significat: signes, símbols i codis visuals.

Educació Artística, Visual i Plàstica

- El missatge visual i el seu significat: signes, símbols i codis visuals.
- La cultura de la imatge. Sectors comunicatius.
- Instruments, tècniques i materials com a elements de comunicació i expressió.

Coneixement del Medi Social

- Els mitjans de comunicació.

Coneixement del Medi Natural

- La tecnologia de la informació (revolució dels mitjans audiovisuals).

CONTINGUTS D'ACTITUDS, VALORS I NORMES

Llengua

- Predisposició activa davant de les produccions escrites i d'altres mitjans de comunicació.
- Interès i participació envers els mitjans de creació multimèdia.
- Descobrir les possibilitats expressives, artístiques i comunicatives dels mitjans àudio-visuals.

Educació Artística, Visual i Plàstica

- Predisposició vers el món de la imatge.

- Sensibilització pels missatges visuals.
Coneixement del Medi Social
- Interès per obtenir informacions precises.
Coneixement del Medi Natural
- Rigor en el tractament de la informació

Exemple d'un taller internivells: *Viatge multimèdia per l'escola*

Es tractava d'un taller destinat a un nombre elevat d'alumnes, més de vuitanta entre 7è i 8è d'EGB, per als quals calia programar tot un seguit d'activitats diferents, en petits grups, que els permetessin tenir una visió global del procés de creació d'un CD-ROM.

DISSENY HORARI DE L'APLICACIÓ

09-10h	Xerrada introductòria. Coneixement previ de l'estat de la qüestió: què saben els nens de multimèdia, quina és la seva experiència prèvia, quines són les seves expectatives de cara al taller que farem, què n'esperen. Informació per part dels tècnics de NEXE. Demostració i visualització de possibilitats que ofereixen els CD-ROM. Elaboració del guió. Esquema de les 39 pantalles a realitzar. Plantejament d'activitats i distribució d'aquestes i dels aparells necessaris per a realitzar-les.
10-11h	Inici de les activitats en grups de dos o tres nens. Seguiment de la feina per part dels mestres. Orientació.
11-11'10 h	Esbarjo.
11'10-12h	Presentació dels primers esborrany de pantalles. Rectificacions i modificacions oportunes.
12-13h	Possibilitat de romandre al centre per anar concretant la feina.
15-15'45h	Presentació per part d'un grup de les pantalles correctament dissenyades i desenvolupades. Darreres matisacions. Col·locació de les pantalles al lloc pertinent. L'altre grup, mentrestant, treballa a l'aula d'informàtica en els dos CD-ROM i amb materials interactius a la resta d'ordinadors.
15'45h	Ídem a l'anterior intercanviant els grups.
16'30-17h	Conclusions. Valoració conjunta del taller.

Experiències didàctiques

FASE DE PRODUCCIÓ

Les activitats que havien de procurar cada grup eren semblants, ja que volíem que cadascú tractés a bastament els passos necessaris per crear el CD-ROM. Així, calia:

- Dissenyar cadascuna de les pantalles amb les finestres i icones respectives.
- Posar títol i subtítols.
- Emplenar peus d'imatge o globus de text.
- Aconseguir imatges, per tant fer fotografies o buscar-ne.
- «*Taller de vídeo*»: prendre imatges de com es desenvolupava l'activitat de tota la jornada per tal d'afegir imatges en vídeo al CD-ROM.
- Enregistrar àudio dels cursos de preescolar i cicle inicial (cançons).
- Recollir informació sobre l'escola, els cursos, i traslladar-la a l'ordinador mitjançant un processador de text.
- Recollir materials diversos de l'escola.

Un cop realitzada tota aquesta tasca, calia aglutinar la informació, seleccionar-la, integrar-la i donar-li cos. Això ho vam fer a les aules ordinàries, al taller i a l'aula d'informàtica amb el seguiment per part dels mestres. Calia detallar i perfeccionar en alguns casos el material obtingut i, amb el suport informàtic, adaptar-lo a les necessitats -escanear, retocar imatges, editar text...

FASE DE POST-PRODUCCIÓ

En aquesta fase ja no hi podíem entrar, ja que era feina dels membres de l'empresa NEXE, que van portar a terme el taller i que havien de transportar les pantalles al format CD-ROM.

Valoració de la setmana cultural

- Qualsevol activitat que es fa fora de l'aula suposa una ruptura amb la quotidianitat; conseqüentment, cal estar alerta: la motivació ve donada per aquest simple fet. Per tant, podem avançar que la receptivitat per part de l'alumne és major i que el

Alumnes del grup dels "indis" mostrant part de la feina feta sobre la llegenda de Sant Jordi.

Experiències didàctiques

procés d'aprenentatge augmenta considerablement.

- No cal dir que els nens en van fer una valoració molt positiva de tota la Setmana Cultural. Estan entre encuriosits i sorpresos davant les activitats i els tallers que els esperen. No oblidem que els alumnes, des d'un primer moment, han estat informats del tema de què es tractava i han pogut aportar les seves idees i suggeriments per a l'elaboració del programa definitiu.
- L'èxit rau en dos fets: el disseny de les activitats i dels horaris. Ambdós estan molt relacionats. Els tallers han de ser variats, clars i realment possibles en la seva consecució. Han de permetre a l'alumne veure el resultat d'allò que ha fet i veure per què ho ha fet d'aquella manera. Cada taller ha de ser com una peça d'un gran trencaclosques que, sessió rere sessió, es va aclarint i perfilant per, al darrer dia, tenir una visió àmplia de tot el tema.
- Un aspecte important i que cal ressaltar és que la Setmana Cultural és una eina eficaç per al tractament de la diversitat. En uns moments en què sembla que per fi ens adonem que cadascú –nen, jove o adult– té un ritme d'aprenentatge i adquisició de coneixements propi i diferent de la resta, el fet de vertebrar una setmana a partir d'un eix principal suposa dissenyar nombroses activitats per arribar a una fi. Aquestes permeten a cada alumne anar al seu ritme, rebre el suport de diferents mestres i l'ajut i l'ànim dels companys. Les nombroses i variades situacions d'aprenentatge permeten a l'alumne enfrontar-se als problemes de forma diversa, trobant també solucions diverses –la creació i el treball a partir dels CD-ROM són un exemple d'aquest fet, permetent a l'individu adaptar el seu ritme d'aprenentatge en relació a la seva capacitat i als seus interessos–.
- No s'ha d'oblidar mai la valoració, ni la del claustre ni la dels alumnes. Aquests són prou exigents com per criticar, de forma raonada, allò que els ha convençut o allò que no ha resultat. Òbviament no sempre totes les activitats previstes surten bé, o es poden fer, o resulten enriquidores... en tot cas, el procés d'ensenyament-aprenentatge s'enriqueix amb aquelles experiències i, pensem, la repetició d'aquestes dintre o no de setmanes culturals conduiran a la curta o a la llarga a definir molt concretament tot allò que es pot extreure d'un determinat eix transversal.

En conclusió, les possibilitats que ofereix una Setmana Cultural són nombroses: creativitat; autoconfiança; regula el ritme d'adquisició de coneixements de cadascú –tractament de la diversitat–; és un element motivador i engrescador per a l'alumne i també per al mestre –en aquest sentit permet crear un ritme de treball molt interessant entre els professionals–; és una eina per vincular l'escola amb la societat que l'envolta i que permet a aquesta conèixer-la i identificar-s'hi, i sovint, col·laborar-hi; i, en el nostre cas, possibilita un tractament molt correcte i precís dels eixos transversals del nou currículum.

Per acabar, caldria parlar de la despesa que suposa organitzar una Setmana Cultural. Entrem al món *del tot depèn!*, i és que depèn del nombre i tipus d'activitats a realitzar, del nombre de sessions i dies dedicats, dels recursos materials de l'escola, de les entitats que envolten l'àmbit del centre i que estan disposades a col·laborar, del tipus d'eix transversal a treballar, del grau d'implicació dels membres del claustre i de l'APA...

Entenem que en alguns casos es tractarà d'un problema econòmic, però hem d'insistir que *impossible sols hi ha l'impossible!*, volem dir que l'èxit d'una activitat d'aquesta magnitud dependrà sempre, en bona mesura, del grau d'implicació dels membres responsables de dur-la a terme.

Referències bibliogràfiques

Currículum d'Educació Primària. Eixos Transversals. Editat pel Departament d'Ensenyament. Generalitat de Catalunya. Barcelona.1992.

Consulteu també:

«Butlletí dels Mestres». Editat pel Departament d'Ensenyament. Generalitat de Catalunya. 323 (1992).

Els eixos transversals. «Guix» 213-214 (1995).

L'Educació audiovisual. Editat pel Departament d'Ensenyament. Generalitat de Catalunya. Barcelona. 1994.

Orientacions per al desplegament del currículum d'Educació Infantil i Primària: Treballar la publicitat a l'aula. «Guix» 222 (1996).